

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 48.

Költ Bétsben, Sz. Iván Havának (Júniusnak)
17-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környüállások.

A' múltt postánn írtt viadallyai *Károly* Fő-Hertzeg' Seregének, mitsoda veszteséggel történtek légyen részünkről? azt is meg-írta már *Károly* Fő-Hertzeg. Estek el t. i.: egy Tiszt, és tizenhét Közemberek; sebet kaptak száznegyvenkilentz Altisztek és Közemberek; résszerént fogságba estek, résszerént nem találtattak: egy Tiszt, 's 40 Altisztek és Közemberek.

D d d

Kiváltképpen való Vitézi érdemmel különböztették meg magokat: *Elsnitz* Generális, a' ki egynehány Stuttzosokkal, és egy Oszttályával *Kinszky* Ulriknak, mind addig fenn-tartóztatta a' sokkal nagyobb számú ellenséget: míg segítségére érkeztek a' *Vétsey* Huszárai, kikkel együtt vissza-térítette a' Frantziákat; Oberster *Jellachich*, a' ki *Neukirchennél* állott el-lent hatalmasann az ellenségnek; Stuttzos Májor *Mamulla*; az Uhlánusok között Májor Báró *Wodnianzky* 's Gróf *Trautmannsdorff*, és *Schäfhüttel* Kapitányok; a' Salz-burgiak között: Májor *Löhr*, és Főhad-nagy *Vella*: de Ez, sebesenn fogságba esett.

Jún. 2-dikánn, meg-támadta az ellen-ség Gr. *Mercandin* Feldmarschallieutenán-tunk' Előlvígyázóit *Argenthalonn* által; de vissza-verettetett.

Ugyan az nap, keményen ágyúzott, a' *Kyrn* Városánál álló Szaxóniai Katoná-ságra is, mellyből meg is ölt egynehány Gránátérosokat; egy Kapitányt pedig több-magával együtt sebbe ejtett, de, *Lindt* Feldmarschallieutenántnak jó intéze-tei által csak hamar vissza-nyomattatott.

Jún. 4-dikén délutánni 3 órakor, szél-liben meg-támadta minden Előlvígyázóit a' Hertzeg *Hohenlohe* Generálisunk Sereg-fzakaízzának, melly teszi *Mercandin* F. M. L. Korpusának jobb szárnyát; bé-ron-

tott a' *Strombergi* völgybe; és 3 Batalionokkal kétfzer hágtta meg a' *Kandrichi* magas fekvésű vidékeket: de mind a' kétfzer vissza-verettetett.

Az alatt, hogy ez így történt a' F. M. L. Gróf *Mercandin'* Korpusánál: nagy erővel indult az ellenség, Hg *Württemberg* Feldzeugmeisterünk' Serege ellen is, melyet Jún. 3-dikánn vissza-nyomott *Altenkirchenig*. A' Hertzeg ugyan, meg-támadtatta a' Frantziákat, tartalék-seregének egy szakassza által; melly, nem tsak el-verte azokat, hanem nagy kárt is tett lovassaikbann, és az előbbeni tanyákat ismét vissza-nyerte; hanem Jún. 4-dikénn nap fel-költtekor, ismét elő-termett az ellenség, még pedig már ekkor huszonnégyszáz ezer emberrel, 's viadalt kezdett *Altenkirchen*-nél, és *Krobachnál*. Hertzeg *Württemberg* nem tartván népét elégségesnek, illy nagy számú ellenséggel való szembe-fzállásra, el-végezte magában, hogy vissza-vonúllyon: de már a' bal szárnya, bellyebb erefzedett vólt a' viaskodásba, hogy sem mint veszedelem nélkül eshetett volna meg a' vissza-vonulás. Azonközben fel-rontott az ellenség, azokra a' geréndekre (magas fekvésű helyekre), mellyeken állottak vólt a' Miéink, 's meg-támadta a' *Jordis* Regementjét. Ez ugyan háromszor nyomta vissza diadalmasann a' Frantziákat, nekik menven bajonétjaival a' Lovassaiknak: de

D d d a

végre ugyan tsak, a' nagyobb erejű ellenség el-szakasztotta egymástól két Ba. jainkat, 's kényszerítette őket, a' szomszéd erdőbe való vissza-vonulásra.

Minthogy e' szerént el vólt az ellenség által kerítettve a' bal szárnyunk: Hg *Württemberg*, szükségesnek ítélte, meg-változtatni a' *Krobachi* fekvést, 's ollyat választani, a' hol több népet vonhasson magához, és *Fink* Generálissal *Montabauernél* eggyesülve, el-várhassa az *Alsó-Rajnai* Ármádiától hozzája rendeltetett alkalmas számú segítségét.

Károly Fő-Hertzeg, Ober-Moschelből, következő értelmű Írást botsátott a' *Frankfurti* Kommendánshoz Jún. 6-dikán: „Minthogy én abból a' közönséges szokásból, melly szerént a' hadi kedvetlen történetek nagyobbaknak kiáltódnak ki mint vagynak magokban valósággal, 's ekképpen a' hátrább fekvő vidékek el-ijesztődnek, gondolhatom, hogy a' *Sieg* vizénél történt dolgok, a' hol egy szempillantásnyi szerentséje vólt az ellenségnek, olly meg-indulást okoztak *Frankfurt* Városá' *Lakosaibann*, a' melly, ártalmára vagyon a' köz-tsendességnek: tehát, minden lehető módon nyugtassa meg *Oberster Úr* a' Publikumot, 's tegye bizonyossá a' felől, hogy már egész hathatóságú intézetek tétettek, és nagy segítség ment a' veszedelemben forgott vidékekre, ho-

vá én az egész Sereggel fogok indulni mihelyest a' környülállások kívánniak. "

A' melly Seregoftályt eddig Hertzeg *Württemberg* kormányozott a' Rajnánál: annak vezérlése Gróf *Wartenslebenre* bízattatott.

A' *Rajna* mellől *Lombárdia'* meg-szabadítására indultt segítség-seregnak Fővezére maga Gr. *Wurmser*, 's velle mentek: *Lauer*, *Quosdanovich*, és *Dávidovich* Generálisok.

A' Frantziák el-vonták magokat a' *Velentzei* földről, mellyről vátig próbáltak erőszakosan bé-rontani *Tirolisba*: de vakmerő próbálgatássoknak nagy kárát vallották, a' mint hallatik. Még most a' környülállásokat nem írhatnánk egész bizonyossággal.

A' *Szárdíniai* Királlyal kötött Békesség, két dolgokban különböz az előbbeni Békesség-kötéseitől a' Frantzia Közönséges-Társaságnak. Első különbség az, hogy az előbbeni Békesség-kötéseket minekutánna meg-tsinálták az a' végre tellyes hatalommal fel-ruházott Ministerek: követte ezeknek alkujokat, a' Principálissaiknak költsönös helybe-hagyása 's meg-erössítése is. De azt a' Békességet, mellyet a' Frantzia Ministerrel kötöttek a' *Szárdíniai* Követek, tsupánn a' *Frantzia* Elöljárók hagyták helybe 's erősítették meg, és annak közönségessé-tételére nem kérték 's vár-

ták a' *Szárdíniai* Király' rátfikátzióját. —
 — Második különbség az, hogy ez a' Békesség-kötés, a' Direktórium' idejében készült már, minekokáért midőn egész valóságában közönségesseé tevődött: mindjárt a' Tzikkelyek után vagyon nyomtatva a' Direktórium' helybe-hagyása, annakutánna pedig a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlésé, illy értelmű kezdő-fzókkal, vagy Bévezetéssel: „Meg-gondolván, hogy az Emberi-nem' haszna kívánnya, és hogy kötelessége a' Törvényhozónak; leg-kisebb részben se' hátráltatni egy hathatós eszközt is a' Fr. Közönséges-Társaság és az ő ellenségei között helyre-állíttatandó Békességnek.“ 's a' t.

Nagy-Britanniából. —

A' miólta már tudva vagyon *Ángliá*-bann, hogy négy *Hollandus* líneabéli Katorna-hajók és három Fregátok folytatták útjokat *Napkeleti-India* felé: nem igen tartanak ugyan attól az *Ánglusok*, hogy a' *Jo-Reménység-fokát* és egyéb előbbeni birtokait *Napkeleti-Indiában* vissza-kaphassa *Batavia*, hanem tsak az onnan indúlt gazdag terhű hajókat féltik az említett *Hollandus* hajók által való el-rabolatástól. A' többek között t. i. tsak *Ben-gálból*, olly harmincz hajókat vártak, melyek, hatszázezer mázsa riskásával vóltak rakva, 's már úsztak is *Anglia* felé.

hová négy Hónapok és 12 napok alatt érkezett mostanság *Bengálból*, egy *Britannia* nevű hajó.

Napnyúgoti-Indiában, (*Ámerika-mel-lyékénn*) *Abercrombie* Generális négyezer Embert küldött *Barbados* Szigetéből *S. Domingo* ellen, mellybenn a' néhai *Spanyol* birtokokbéli Lakosok inkább láttatnak hajlani az *Angliai* Udvarhoz, mint a' *Fr. Direktóriumhoz*. Tíz ezer emberrel pedig, a' *S. Lucie*, és *Quadeloupe* Szigetekbéli *Frantziák* ellen igyekezett szerentsét próbálni *Abercrombie* Generális.

Jamaika Szigetében, Májusnak 17-dik és 21-dik napjainn mind le-rakták a' pártos Szeretséneknek maradvánnyaik fegyvereiket, és a' *Nagy-Britanniai* Király' hűségére térden állva kötelezték magokat esküvéssel a' *Kommisszáriusok* ellen. A' míg ennek tselekedésére szoríthatta őket a' *Nagy-Britanniai* Katonaság: vajmi sok olly hegyen völgyön kellett nékie mászkálni, a' hol egy *Európai* lélek se' járt vólt még akkoráig: nevezetesen az utolsó tsapat (*Kolónn*), melly utánnok vólt rendelve, öt egész napokig víz nélkül masírozott, és tsak a' mi bőv nedvességű plántákat talált, azokkal óltotta szomjúságát. — Hogy több zenebona ne történjen *Jamaikábann*: el-küldödték onnan azok a' Szeretsenek, kik leg-főbbek vél-

tak a' Pártosok között, Áfrikának *Sierra Leona* nevezetű ízélire.

Hertzeg *Bedford*, ki a' Ministériommal ellenkező Rész' Barátja, sokat és nagyon iparkodik most azon, hogy olyan Személyeket választathasson Tagjaivá a' Nemzeti-gyűlés' Második-Táblájának, a' millyeneket kívánna. Ennek a' *Bedford* Hertzegnek, egy millió háromszázezer forintra ízokott fel-menni mostanság esztendei jövedelme. — A' *Londoni* Újságok, furtsa hasonlatosságot találtak, az újjonnan Ország-gyűlési Tagokká választatni kívánó Személyekre nézve, kik, hogy annál inkább meg-nyerhessék Választóiknak ízíveket, úgy festik magokat, mint a' kik fő tzélül tették magok eleibe a' Haza javát. Hasonlítják t. i. az említett Újságok, ezeket a' Magok-ditsérőit, a' házasodni kívánó ízegény Legényekhez, kik hogy a' Feleiségeiknek ki-nézett gazdag Leányokat magokéivá tehessék, mindent ígérek nékiek, 's tsak egyszer meg-lett a' lakodalom: már akkor ízinte minden ígéretjeokról elfelejtkeztek.

Frigyes - Bělgyiomból. —

A' miólta közönségessé tevődött *Batávia*' részéről a' *Nagy-Britannia* ellen való Had' Manifestoma: már azólta parantsolatot vettek a' *Nagy-Britanniai* Kato-

na-hajók, hogy minden neutrális hajókat el-vegyenek, mellyek, a' *Batáviai* Kikötőhelyekbe szándékoznak, vagy onnan indultak.

A' Polgároknak fel-fegyverkeztetéséről, a' közönséges Vallás-szabadságnak felállításáról, és a' hét Tartományok között az előbbeni Konstitúció szerént uralkodott össze-szövetségesezésnek vagy frigyes egygyességnek el-törléséről való tanátskozást el-halasztotta a' Nemzeti-gyűlés.

Az *Ámsterdami* Polgárság vátig nem akarta, hogy Frantzia Katonák mennyenek *Ámsterdámba*; de tsak bé mentek azért, elébb ugyan lovasok, annakutánna pedig Máj. 29-dikénn egy Batalion gyalogság is. Azólta már, hogy Fr. Katonához bízhat az *Ámsterdami* Magistrátus: annyi bátorságot vett magának, hogy a' 10-dik Májusi zenebonában részesült Pattantyús-polgárok' katonáskodásának végét szakasztotta, erős parantsolat által: és az újjonnan fel-állítandó Pattantyús-seregbe tsak az olyan Polgárokat veszi fel, a' kik meg-tudják mutatni, hogy ők semmi részt nem vettek az említett zenebonában. Máj. 28-dikánn, le-rakatta a' fegyvert egy Kompánia Polgár-lovassággal is.

Frantzia - Országból. —

Párisból írják, hogy nagy pompával tartatott ott Május' 30-dikánn a' Győzede-

lem' Innepe: de még se' vóltak annyi Nézők, mint másszor szoktak vala lenni illy alkalmatosságokkal.

Azért hogy *Baboeuf* fogságban ül: nem szüntek meg reményleni a' részén lévők: mert azt mondják, hogy a' mivel el-haladt, azzal ugyan még el nem múlt a' *Baboeuf* pártos szándékának tellyesedése, mellynek tárgya vala a' mostani Igazgatás' formájának el-enyészése; 's a' *Robespierri* időknek fel-támadása. Maga *Baboeuf* is azt írta ki a' tömlöztéből, hogy ha vissza nem állíttatik az 1793-dik esztendőbéli Konstitútzió: úgy vagy elébb vagy később, el-kerülhetetlenül ki fogja még ütni magát az ő általa erányzott revolútzió.

Drouet, mint a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlés' Ifjabbik Tanátsának néhai Tagja, nem a' Direktóriumhoz útasította fogságából a' maga Írását; hanem egyenesen az említett Tanátshoz, mellytől azt kívánta: hogy közönségesen olvastassa fel az ő Írását: melly kívánságát ha tellyesíti a' Gyűlés: az által meg-mutatja, hogy részre-hajlás nélkül bánik ő véle; ha ellenben nem tellyesíti: ezt Ő (*Drouet*) bizonyos jeléül fogja tartani, hogy már *Frantzia*-Országban el-hatalmazott az Aristocratismus, és ebben az esetben nints néki kedve többé az élethez. — Fel is olvastatta a' Tanát *Drouet*' Írását, melly-

ben, minekutánna el-beszéli *Drouet*: hogy Ő, 16 esztendő korától fogva igyekezett az Egyenlőségről és Szabadságról való gondolatokat terjeszteni Hazájában; és hogy ezeknek meg-foganásáról való elmélkedés szolgáltatót ő néki fogságábann is vígasztalást; továbbá, hogy Ő, midőn olvasta *Freyburgban* az új Konstitúziót, még inkább pedig, midőn ditséretét halotta annak Frantzia-Ország' ellenségeitől: egésszen el-szörnyűködött. Vissza-érkezvén ugyan Fr. Országba, jó gondolatokat kezdett Ő — *úgymond* — formálni magábann a' Direktórium felől; de azt ki nem állhatta, hogy az olyan Embereket, kik szégyenlik a' Polgár-nevezetet, közönséges hivatalokban látni lenni; a' Szabadságnak valóságos Apostolait pedig elmellőztetésben 's útálatban. Illy környülállások között; a' midőn mindent az előbbeni állapotra szemlélt vissza-mászni; 's az Igazgatókbann, Rojalismushoz és Aristocratismushoz való hajlandóságot vett nyilván észre, meg-határozta magában, hogy le mondjon hivataláról, és már tselekedte volna is ezt: ha a' sebei, és az Igazgatókhoz intézett kívánságai nem tartóztatták volna. — Itt már le-szállott előadásábann az Össe-esküvésre, mellyről azt mondotta, hogy Ő afféléről semmit se' tud: de nem tagadja, hogy az Igazgatók ellen szólott 's írt is; sőt hogy Plá-

numokat is tsinált, mellyek, nevettsége-
seknek tettzenek talán valaki előtt; de
könnyebbítésére szolgáltak az ő szívének.
Jól láttam én — *úgymond* — hogy az ül-
dőzés alatt lévő Pátrióták össze fognak
egykor állani, és igyekeznek magokért
bosszút állani. Ezen veszedelemnek el-tá-
voztatására két Plánumokat forgattam én
elmémbe, mellyek közzül egyiket vég-
re-hajthatatlannak tartottam magam is: de
a' másikat végre-hajthatónak. Az első t. i.
e' volt, hogy az Igazgatók tartoznának ma-
gok mellé venni a' hathatós Pátriótákat;
az egyébaránt is gyáva Aristokratákat el-
lenben el-mellőzni. A' másik ebből ál-
lott: hogy mihelyt az Aristocratismus meg-
fundálta volna magát: minden Pátrióták
keltek volna fel egy tsomóban; háládatlan
Hazájokat, Feleségeikkel Gyermek-eikkel
és vagyonjokkal egyetemben hagyták vol-
na el; 's ismét a' hajdani *Gallus* neveze-
tet ruházván magokra, egy ellenséges ter-
mékeny földön telepedtek volna meg erő-
vel; 's a' Szabadságról, Egyenlőségről,
és közönséges Emberfszeretetről való tu-
dománynak terjesztését vették volna mun-
kába. Ebben határozódott az én össze-es-
küvésem: ezek azok a' plánumok, mel-
lyekről beszéllgettem én a' Barátimmal.
Minden Republikánusok kívánnak egy Re-
publikánus *Vándét*: én ezt, ellenség föld-
jénn akartam fel-állítani, hogy Hazámat a'

véromlástól meg-kíméllyem.“ — Várjuk el, mit fog ezen álm-forma képzelődésekről ítélni az a' Gyűlés, melly előtt közönségesen fel-olvastattak, és a' mellynek Tagjai között Barátjai vagynak *Drouet*nek.

E' folyó esztendőbéli közönséges-adót, gabonában, háromszáz millió líverre határozta a' Törvényhozó - Gyűlés, melly summából kire a' mi esik, *Mandat* nevű pa-piros-pénzzel fizetheti.

A' konfiskáltt jószágokra nézve, olly Végzés tétetett közönségessé Május' végén, hogy a' kik jussokat tartják azokhoz, 3 Hónapok alatt jelentsék magokat: és ha helyesnek fog találatni kívánság-jok: vissza-kapják igaz keresetű jószágai-
kat az említett idő-fszakasz után: különben pedig el-adattatnak a' konfiskálva lévő jó-
szágok. Három hónapon túl is lesz ugyan helye a' meg-mutatandó igaz jusnak: de már akkor a' Kereső tsak a' pénzt fog-
ja kapni, melly bé-került az el-adott jó-
szágból.

Magyar Ország.

Aradról Június' első napján: — „Ezen N. *Arad* Vármegyében fekvő Cameralé Dominiumnak E. Tisztartója, N. *Ernyey* László Úr, hogy annál nagyobb mértékben meg-bizonyíthassa, F. Királyunkhoz 's Országunkhoz viseltető igaz Nemesei in-dulatját: nem elégedett meg, tsupán a'

közönséges fel-oltszás szerént reá esett hadi segítséget adni által oda a' hová kívánta-
tott, nagy készséggel; hanem e' felett meg-
határozta magában, hogy valameddig tar-
tani fog ez a' veszedelmes háború: mind-
addig önként való hadi adóul fogja fel-ál-
dozni az érdekét azon summának, mel-
lyet mostani hivatalának kautziójául tett
le mint bátorság-pénzt 1794-dik élsztendő-
ben. — Ezen példát azért akartam meg-
írni, hogy követésére más tehetős Hazánk-
fiat is meg-nyerjek. “

Bét s.

Magyar-Országai Prímás Ő Eminentziá-
ja itt vagyon egynehány napoktól fogva.

* * * * *

*Mitsda renddel következtek egymás-
után azok a' közönséges jegyek, vagy bél-
lyegek, mellyek, a' kereskedésnek közönsé-
ges eszközeül fel-vett értz darabot, tulaj-
donképpen úgy nevezett Pénzzé formálták
végtére? — Erre a' Kérdésre ígértünk fe-
leletet a' múltt Kedden.*

Nem ok nélkül lehet gondolni, hogy
azok a' közönséges jegyek, mellyekkel leg-
elsőben béllyegeztettek meg a' Kereskedés-
nek közönséges eszközeiül fel-vett értz-
darabok, tsupáun arra valóok vóltak; hogy
az említett értz-daraboknak nehezebben
meg-esmérhető természeti tulajdonságjok-
ról, t. i. tiszta jóságokról izerezzenek

egész bizonyosságot; minekokáért elég is volt még akkor, hogy az illetén béllyegekkal, az értz-daraboknak tsak egy oldalak vagy részek jeleltett légyen meg: mint a' hogy szoktak még ma is *Spanyol*-Országban jelelve lenni a' kisebb 's nagyobb darabokban lévő finom arany-rúdak; 's *Bétsbenn* is az ezüst- és portzellán-edények. Valamint t. i. a' *Spanyol*-Országi arany-rúdoknak oldali jegyéből meg-lehet tudni első tekintésre, azoknak tiszta jóságát: a' *Bétsi* ezüst- és portzellán-edények' jegyéből is: hány latos ezüstből készültek légyen amazok; és ezeknek mi az árrok? — úgy szintén az első Pénzek' matériájának valóságát is meg-lehetett esmérni azoknak egyes jegyeikből. — Hajdann *Abrahám* — a' *Sz. História* szerént — négyfáz ezüst-siklust mért *Efronnak* a' *Makpela* mezejéért. A' siklus, Pénz-neme volt már akkor: még is nem íródik rólla, hogy számláltatott; hanem hogy mérette-tett: kétség kívül tehát, tsak egyes jeggyel vala még akkor meg-bélyegeztetve a' siklus, nem kettőssel, mint ofztán későbben, a' midőn t. i. egyik oldalán már a' siklusnak, temjenező-edény: más oldalán pedig az *Aron'* vesszeje szemléltetett. — *Angliá*-nak Szász (Saxo) Királyairól, kiknek uralkodása a' XI-dik Században, 25 ezrtendő-kig tartott, azt olvassuk; hogy nem pénz-

zel; hanem naturálékkal fizette őket az Ország. Kristus Urunk' születése után 1066-dik esztendőben, *Normanniának* Hercege ama' híres *Wilhelmus Conquestor* hódoltatván meg Angliát: már Ez; pénzzel kezdte magát fizettetni; de nem tsak akkor, hanem még soká az után is, mérve vette által a' Király' Kintstartója a' pénzt; nem számlálva. Az akkori Anglus pénzek is, tsak egyes jegyűek lehettek tehát.

Hogy a' méregetés' bajától is meg lehessen végre menekedni; úgy gondolták reá magokat az Emberi-Társaságoknak Igazgatóik, hogy a' Kereskedés' közönséges eszközeinek ne tsak egy oldalát, hanem a' másikat is; 's gyakran még a' karimáját is meg-jeleltessék, hogy ezen jegyeknél fogva, mindjárt első látásra bizonyossá lehessen az Ember, mind tiszta valóságokról, mind meg-kívántató nehézségekről is a' kereskedésnek közönséges eszközeiül fel-vett értz-daraboknak, próbálgatás és méregetés nélkül is. Ekképpen formálódtak lassanként a' tulajdonképpen úgy nevezett *Pénzcek*, mellyeket tsak számlálni kell.

Itt alkalmas helyit talállyuk, hogy, a' régi Görögöknek és Rómaiaknak *Pénzzeikről*, valami keveset különösen értekezzünk.